ArmEnic
National Information Center for
Academic Recognition and Mobility

ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ՓՈԽՃԱՆԱՉՄԱՆ ԵՎ ՇԱՐԺՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

2025
ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ-2026

«Ակադեմիական փոխճանաչման և շարժունության ազգային տեղեկատվական կենտրոն» հիմնադրամի Հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ՝

Ս.Հայոցյան. _____

23 հունվարի 2026թ.

2025 ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Տնօրենի խոսքը

Օտարերկրյա որակավորումների ճանաչումը բարձրագույն կրթության հասանելիության ապահովման, ներառականության և շարժունության հիմնական տարրն է, և ճանաչման կոնվենցիաները կարևորագույն նշանակություն ունեն արդարության և խտրականության բացառման հարցում:

Որակավորումների արդար ճանաչումը խթանելու նպատակով և ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի բարձր հովանո տակ, աշխարհի յուրաքանչյուր տարածաշրջան մշակել է օտարերկրյա որակավորումների ճանաչման վերաբերյալ տարածաշրջանային կոնվենցիա, իսկ 2023 թվականին ուժի մեջ մտավ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլոբալ ճանաչման կոնվենցիան:

Համաձայն ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի տվյալների՝ վերջին երկու տասնամյակում աշխարհում բարձրագույն կրթություն ստացող ուսանողների թիվը կտրուկ աճել է՝ հասնելով 235 միլիոնի, իսկ միջազգային ուսանողների թիվը եռապատկվել է՝ հասնելով 6 միլիոնի: Ուսանողների, շրջանավարտների և մասնագետների կարիքները բավարարելու համար որակավորումների ժամանակին, արդար և թափանցիկ ճանաչման անհրաժեշտության հետ մեկտեղ, աշխարհի բարձրագույն ուսումնական հաստությունները բախվում են բազմաթիվ փոփոխությունների և մարտահրավերների: Դրանց թվում են թվային փոխակերպման և բարձրագույն կրթության մեջ արհեստական բանականության կիրառման հետ կապված հնարավոր ռիսկերն ու հնարավորությունները:

Միջազգային ակադեմիական հանրությունը ներկայումս ակտիվորեն քննարկում է արհեստական բանականության և ճանաչման փոխհարաբերությունը՝ շեշտադրելով մի քանի հիմնական տարրեր՝ մարդակենտրոն գնահատումը, ճանաչման հուսալի գործընթացը, որի հենքը կազմում է վստահելի տվյալների կառավարումը, հետազոտության և նորարարությունների կարևորությունը, արհեստական բանականության ոլորտում գրագիտությունը և ուսուցումը, համագործակցություն ներառյալ ցանցայինը: Անշուշտ թվարկված գործոնները խթանում են արհեստական բանականության կիրարկումը էթիկական, մարդակենտրոն և որակյալ ճանաչման գործընթացում:

ԱՓՇԱՏԿ-ի համար անցած տարին հագեցած էր հետաքրքիր ծրագրերով, նոր նախաձեռնություններով, ուսումնասիրություններով ու հանդիպումներով, որոնց հիմքում ընկած է փոխվստահությունը: Համագործակցությունը տեղական և արտասահմանյան կառույցների և գործընկերների հետ ընդլայնվել է: Ընդհանուր առմամբ ԱՓՇԱՏԿ-ը, անշուշտ, իր գործունեությունը ծավալում է ազգային և եվրոպական բարձրագույն կրթության ռազմավարական զարգացումների համատեքստում՝ անմաս չմնալով գլոբալ զարգացման միտումներից:

Գայանե Հարությունյան

1. Տեղեկատվության տրամադրում տեղական և արտասահմանյան գործընկերներին

2025թ. ԱՓՇԱՏԿ-ը շարունակել է իրականացնել իր հիմնական գործառույթները՝ օտարերկրյա որակավորումների գնահատում, խորհրդատվության ու տեղեկատվության տրամադրում կրթական համակարգերի և շնորհված որակավորումների, դրանց վերջնարդյունքների, ակադեմիական և մասնագիտական իրավունքների վերաբերյալ:

ԱՓՇԱՏԿ-ի *շահառուներն են* անհատները, տեղական և արտասահմանյան պետական և մասնավոր կառույցները, մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունները, հավատարմանգրման գործակալությունները, ուսումնական հաստատությունները:

2025թ. ընթացքում շարունակվել է ԱՓՇԱՏԿ-ի սերտ համագործակցությունը պետական մարմինների, գործատուների և արտասահմանյան կառույցների հետ՝ տրամադրելով խորհրդատվություն և տեղեկատվություն ազգային կրթական համակարգերի, ուսումնական հաստատությունների կարգավիճակի, հին ու նոր որակավորումների և դրանց իսկության, գիտելիքների գնահատման և կրեդիտային համակարգերի վերաբերյալ: Կենտրոնի միջազգային գործընկերների շրջանակը ընդգրկում է ENC-NARIC, APNNIC և TAICEP ցանցերը, տարբեր երկրների միգրացիոն ծառայությունները, դեսպանությունները, կրթական փաստաթղթերի իսկությունը հավաստող օտարերկրյա գործակալությունները, առողջապահության և այլ կանոնակարգվող մասնագիտությունների համար լիազոր մարմինները, բուհերը և այլ հաստատություններ:

2025թ.ին գործերի ընդհանուր քանակը կազմել է **3308՝** գրանցելով 22.5% աճ նախորդ տարվա ցուցանիշի նկատմամբ: Ուսումնասիրված որակավորումների, ինչպես նաև հայկական որակավորումների վերաբերյալ հարցումների աշխարհագրությունը բավականին լայն է:

Պատկեր 1-ում ներկայացված է ՀՀ ազգային կրթական համակարգի և ազգային (հին ու նոր) որակավորումների վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվությունը՝ ըստ երկրների:

Պատկեր 1. ***ՀՀ կրթական համակարգի և որակավորումների վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվությունը ըստ երկրների***

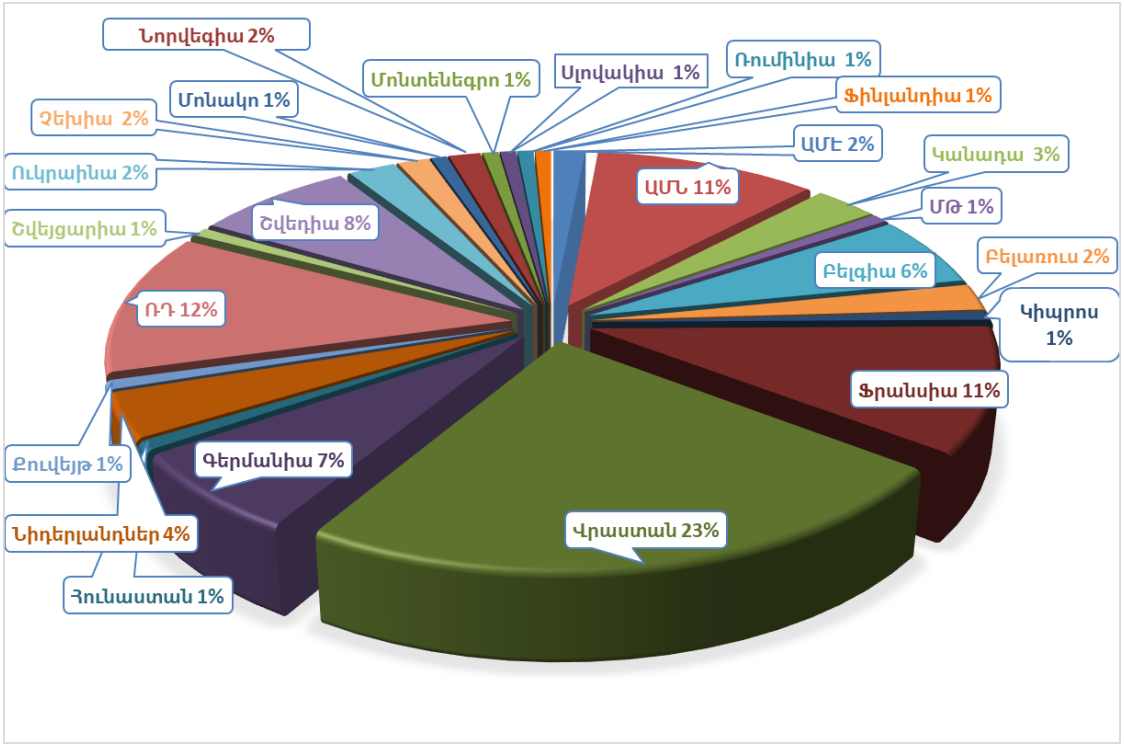

2025թ. կենտրոնի կողմից գնահատված որակավորումների գերակշռող մասը ստացվել են ՀՀ պետական կառույցներից (69 %): Ինչ վերաբերում է արտասահմանյան կառույցների կողմից հայցվող որակավորումների մասին տեղեկատվությանը, ապա մեծ թիվ են կազմել Վրաստանից ստացված հարցումները՝ 23%, ՌԴ-ից ստացված հարցումները կազմել են 12 %, որոնք հիմնականում վերաբերվում են միջին մասնագիտական որակավորումներին: Ֆրանսիայից ստացված հարցումները կազմել են 11%, ընդ որում դրանց գերակշռող մասը Արցախից տեղահանված փախստականների որակավորումների ճանաչման վերաբերյալ են եղել: Կարևոր նշել, որ արտասահմանյան կառույցների կողմից հայցվող տեղեկատվությունը հիմնականում վերաբերում է կանոնակարգվող մասնագիտություններին՝ մանկավարժական և միջին մասնագիտական բժշկական, ճարտարագիտական և իրավաբանական որակավորումների ճանաչմանը:

2025 թվականին ԱՓՇԱՏԿ ներկայացված օտարերկյա որակավորումների աշխարհագրությունը նույնպես ընդլայնվել է՝ ներառելով լատինամերիկյան և աֆրիկյան երկրներ՝ Արգենտինա, Բենինը, Սուդան, Նիգերիա և այլն: Ստորև ներկայացված Պատկեր 2-ում արտացոլված են գնահատված որակավորումները ըստ երկրների: Պատկերից 2-ից երևում է, որ գնահատված օտարերկրյա որակավորումների զգալի մասը շարունակում են կազմել ՌԴ-ում շնորհված որակավորումները (59%): Համեմատաբար մեծ թիվ են կազմում Ուկրաինայի (6%), Լիբանանի (6%), ԱՄՆ-ի (6%), Ֆրանսիայի (5%), Սիրիայի (5%), Գերմանիայի (4%), Իրանի (4%), Իսրայելի (4%), Իսպանիայի (4%) որակավորումները: Այլ երկրների թվում են Դոմինիկյան Հանրապետությունը, Նիգերիան, Եգիպտոսը, Ղրղզստանը, Սուդանը, Ֆիլիպինները, Տաջիկստանը և այլն:

Պատկեր 2. ***Օտարերկրյա որակավորումների աշխարհագրությունը***

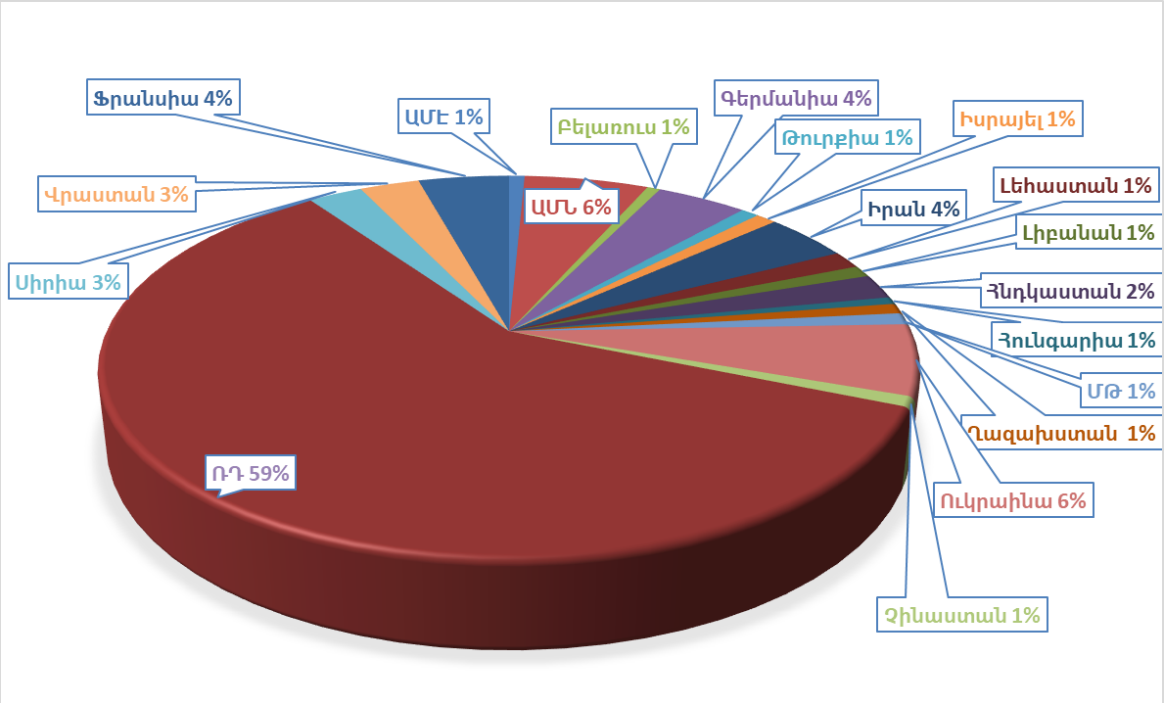

2025թ. ԱՓՇԱՏԿ-ը սերտ համագործակցել է ՀՀ Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմն հետ՝ տրամադրելով օտարերկրյա բժշկական որակավորումների ճանաչման վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Շարունակվել է համագործակցությունը ENIC-NARIC ցանցերի կենտրոնների հետ: ԱՓՇԱՏԿ-ը, հանդիսանալով ENIC-NARIC, APNNIC և TAICEP ցանցերի անդամ, ակտիվորեն մասնակցում է ցանցերում ծավալվող քննարկումներին, հարցումներին և ուսումնասիրություններին, որոնք վերաբերում են ճանաչման արդի խնդիրներին և ազգային փորձառությանը: Մասնավորապես, հաշվետու տարվա ընթացքում քննարկվել են հետևյալ թեմաները.

- միջին մասնագիտական որակավորումները և դրանց ակադեմիական հնարավորությունները,
- սլավոնական երկրների բուհերի կողմից շնորհված որակավորումների ճանաչումը,
- Ուկրաինայի ուսումնական հաստատությունների կողմից շնորհված որակավորումների ճանաչումը,
- դիպլոմ արտադրող ուսումնական հաստատությունները և հավատարմագրման գործակալությունները:

2. Օտարերկրյա որակավորումների գնահատում և խորհրդատվական տեղեկանքի տրամադրում

ԱՓՇԱՏԿ-ը խորհրդատվական տեղեկանքներ է տրամադրում հայկական և օտարերկրյա որակավորումներ ունեցող անհատներին՝ ակադեմիական և/կամ աշխատանքային շարժունությունը խթանելու նպատակով:

Հաշվետու տարվա ընթացքում կենտրոնի կողմից տրամադրված խորհրդատվական տեղեկանքների թիվը կազմել է 905,՝ որը ընդհանուր գործերի 27.3 %-ն է:

Պատկեր 3-ում ներկայացված է տեղեկատվության տրամադրումն ըստ շահառուների՝ համաձայն որի 2025թ.-ին նույնպես կենտրոնի ստացած հարցումների գերակշռող մասը եղել է տեղական կառույցներից (69 %):

Պատկեր 3. ***Տեղեկատվության տրամադրումն ըստ շահառուների***

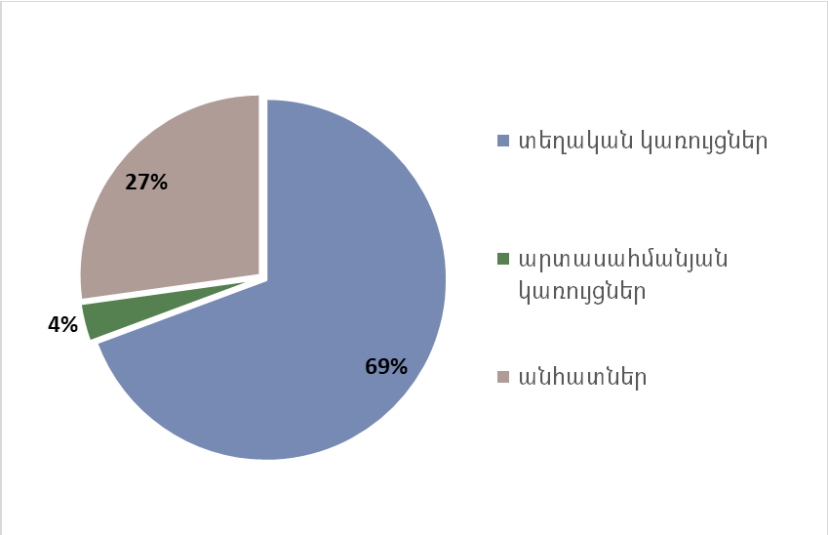

2025թ. ԱՓՇԱՏԿ-ի կողմից կրթական որակավորումների վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվության զգալի մասը եղել է ՀՀ բարձրագույն կրթական որակավորումների վերաբերյալ, մասնավորապես 55% եղել են բակալավրի որակավորումներ: Տեղեկատվության զգալի մասը հայցվել է ՀՀ Պաշտպանության նախարարության կողմից՝ աշխատանքի անցնելու կամ աշխատանքում առաջխաղացման նպատակով, ինչպես նաև ՀՀ Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի կողմից՝ բժշկական հաստատություններում իրականացվող ստուգումների հետ կապված:

Պատկեր 4-ը արտացոլում է կենտրոնի կողմից տրամադրված խորհրդատվությունը՝ ըստ որակավորումների մակարդակի:

Պատկեր 4. ***Խորհրդատվության տրամադրում ըստ որակավորումների***

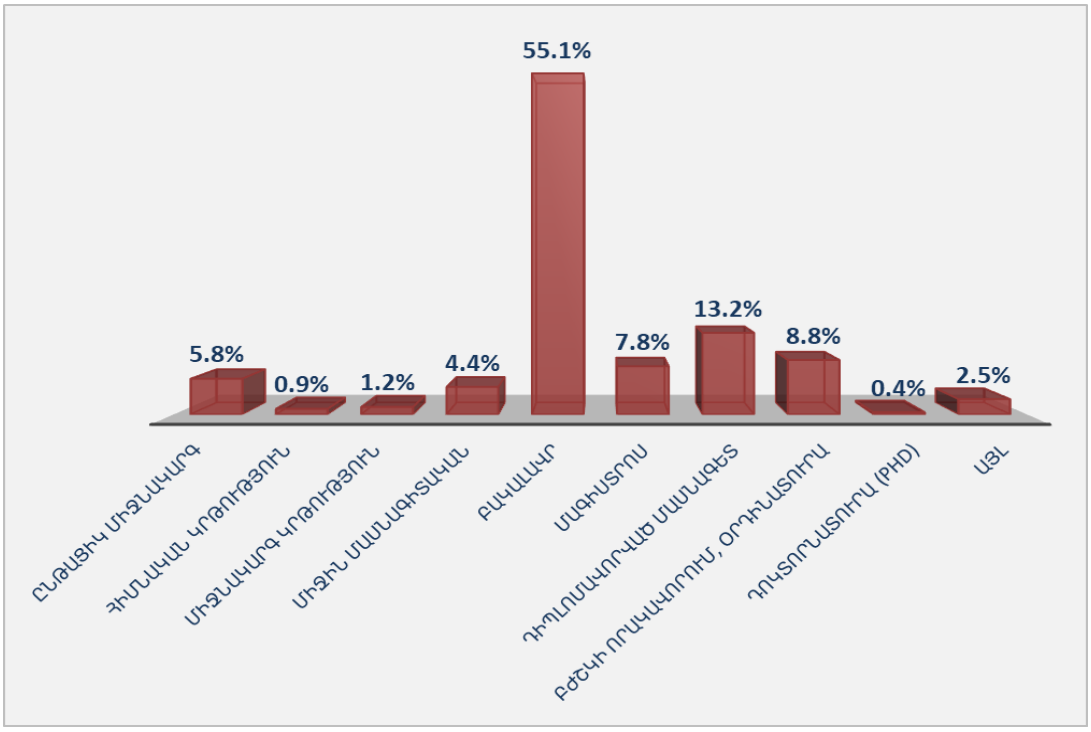

Տվյալների ուսումնասիրությունը ըստ մասնագիտությունների տրամադրված տեղեկատվության բերված է Պատկեր 5-ում, որից երևում է, որ զգալի մաս են կազմում իրավագիտություն մասնագիտությամբ որակավորումները՝ 505 որակավորում: Մեծ թիվ է կազմել առողջապահության (484), մանկավարժության (494) և ճարտարագիտության (357) ոլորտում շնորհված որակավորումների վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվությունը:

Պատկեր 5. ***Տեղեկատվություն ըստ մասնագիտությունների***

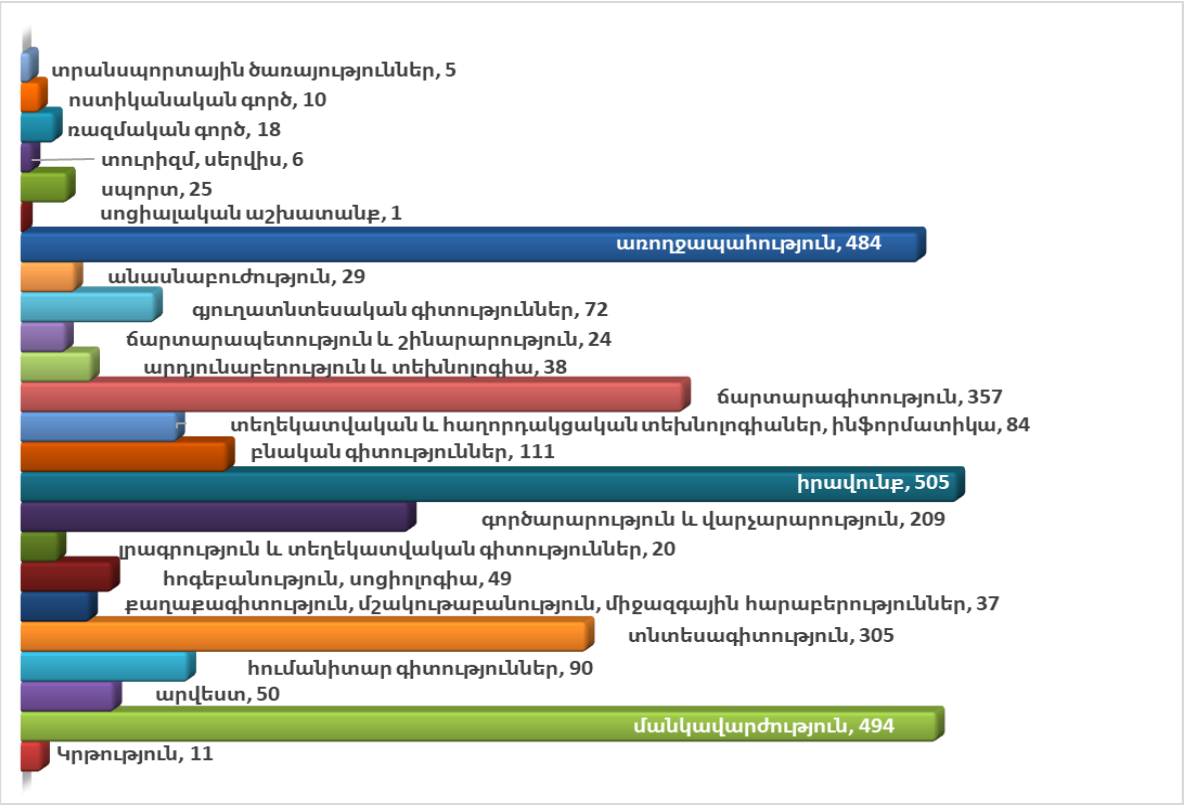

Հիմնական վիճակագրական տվյալներ

Ամփոփելով 2025 թվականի ընթացքում է արձանագրվել են հետևյալ ցուցանիշները.

- ուսումնասիրված գործերի ընդհանուր քանակը կազմել է **3308՝** նախորդ տարվա նկատմամբ ցուցանիշը աճել **է 22.5%,**
- գրավոր խորհրդատվությունների մոտ **73%-ը** կազմել են տեղական և արտասահմանյան կառույցներից ստացված հարցումները,
- անհատներին և կազմակերպություններին տրամադրված վճարովի խորհրդատվական տեղեկանքների թիվը կազմել է **905՝** նախորդ տարվա համեմատ աճելով **42.3%:**
- բացահայտվել են կրթական փաստաթղթերի **կեղծման 46 դեպք** և դրանց վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացվել է իրավապահ մարմիններին: Բացահայտված կեղծիքների ճնշող մեծամասնությունը բժշկական և ճարտարագիտական որակավորումներ են:

3. Միջազգային ծրագրեր, նախաձեռնություններ

3.1 Փախստականների որակավորումների եվրոպական անձնագիր (ՓՈԵԱ)/European Qualifications Passport for Refugees (2018-2025) [1]

2025թ. ՓՈԵԱ ծրագիրը, որը իրականացվում է Եվրոպայի խորհրդի կողմից, շարունակել է կազմակերպել առցանց ուսուցումներ գնահատման մասնագետների համար: Փետրվար- մարտ ամիսներին կենտրոնի երկու գնահատման մասնագետները մասնակցել են այդ ուսուցումներին, որոնք կազմված էին երկու փուլից: Ուսուցման ընթացքում ներկայացվել են փախստականների որակավորումների գնահատման մեթոդաբանությունը և գործիքակազմը, տարբեր երկրների փորձը և գնահատման սեսիաների ընթացքում առաջացող խնդիրները:

3.2. «Միկրո-որակավորումները Վրաստանի և Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգերում»/Micro-Gear(2024-2026)

2024 թվականին մեկնարկեց MICRO-GEAR- Էրասմուս+ ծրագիրը, որի նպատակն է խթանել միկրո-որակավորումների կիրարկումը որպես բարձրագույն կրթության համապատասխանության, որակի և ճկունության բարելավման գործիք:

Համաձայն Եվրոպական խորհրդի միկրո-որակավորումների վերաբերյալ երաշխավորության՝ կարճատև դասընթացները կարևոր են շարունակական կրթության և զբաղվածության համար՝ հաշվի առնելով արդի զարգացումները: Ծրագրի շրջանակներում ուսումնասիրվելու է ազգային օրենսդրությունը՝ առաջարկելով միկրո-որակավորումների կիրարկման համար անհրաժեշտ իրավական լրամշակումներ, որոնց արդյունքում նախատեսվում է վերանայել որակավորումների ազգային շրջանակը և մշակել պիլոտային ծրագրեր: 2025 թվականի ընթացքում ծրագրի շրջանակներում կազմակերպվել են մի քանի միջոցառումներ, որոնց մասնակցել են կենտրոնի բոլոր գնահատման մասնագետները:

3.3. «Բարձրագույն կրթության մուտքի որակավորումների ավտոմատ ճանաչման ուղիներ2»/ARAQUA2 (01.08.2025-31.07.2027)

«Բարձրագույն կրթության մուտքի որակավորումների ավտոմատ ճանաչման ճանապարհ 2» (ARAQUA 2) նախագծի նպատակն է ընդլայնել ծրագրի գործընկեր երկրներում բարձրագույն կրթության (ԲԿ) մուտքի որակավորումների ուսումնասիրությունը՝ այդ որակավորումները ավտոմատ ճանաչման համար քարտեզագրելու և ARAQUA-ում մշակված ավտոմատ ճանաչման վերաբերյալ առաջարկությունների և ԲԿ մուտքի որակավորումների ավտոմատ ճանաչման գործնական իրականացմանը նպաստող այլ գործիքների կիրառումը ընդլայնելու համար: Ծրագրի առումով, ԲԿ մուտքի որակավորումները ներառում են ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ միջին մասնագիտական որակավորումներ, որոնք հնարավորություն են տալիս շարունակել ուսումը բարձրագույն կրթությունում: Ծրագրի հիմնական նպատակներն են՝ ծրագրի գործընկեր երկրներում ԲԿ մուտքի որակավորումները քարտեզագրել ARAQUA նախագծում սահմանված չափանիշների՝ ավտոմատ ճանաչմանը դրանց համապատասխանությունը գնահատելու համար: Նաև ծրագրի երկրորդ փուլի նպատակն է պարզեցնել առաջարկությունների կիրարկումը և ուսումնասիրել ավտոմատ ճանաչումը խթանող այլ գործիքներ:

Ծրագրի մեկնարկային հանդիպում տեղի է ունեցավ 24.10.2025թ. Ռիգայում, որը համակարգվում էր Լատվիայի Ակադեմիական տեղեկատվական կենտրոն: Հանդիպմանը

[1] https://www.coe.int/en/web/education/recognition-of-refugees-qualifications

առցանց մասնակցում էին ԱՓՇԱՏԿ-ի երկու մասնագետներ: Հանդիպման ընթացքում ներկայացվեցին նախագծի հիմնական նպատակները, խնդիրները և ակնկալվող արդյունքները: Մասնակիցները քննարկեցին գործընկեր երկրներում բարձրագույն կրթության մուտքի որակավորումների քարտեզագրման գործընթացը՝ հիմք ընդունելով ARAQUA նախագծում (2022–2024) սահմանված չափանիշները, ինչպես նաև համաձայնեցին հետագա քայլերի և համագործակցության ձևաչափերի վերաբերյալ:

3.4. «Պայքար կեղծարարության դեմ. ընդհանրական մոտեցումներ և տվյալների հավաքագրում» FRAUD-ACT (01.08.2025-31.07.2028)

Կեղծարարությունը կրթության ոլորտում գլոբալ երևույթ է, որը ազդում է կրթության բոլոր մակարդակների վրա: Այդ երևույթները կարելի է բաժանել երկու հիմնական խմբի՝ կեղծ փաստաթղթերի ստեղծում և բարձրագույն կրթական ծառայությունների մատուցում չհավատարմագրված հաստատությունների կողմից, ինչպիսիք են «դիպլոմների գործարանները» կամ «էսսեներ, թեզեր գեներացնող գործարանները»: «Պայքար կեղծարարության դեմ. ընդհանրական մոտեցումներ և տվյալների հավաքագրում» (Fraud-Act) ծրագրի հիմնական նպատակն է պայքարել կրթության ոլորտում կեղծարարության երևույթների դեմ՝ մշակելով ընհանրական մոտեցումներ ԵԲԿՏ-ի համար, որոնք ուղղված են կրթության որակի բարելավմանը՝ համաձայն 2023 Տիրանայի կոմյունիկեի: Ծրագիրը ուսումնասիրելու է չորս ոլորտներ, որոնք կապված են կրթական կեղծարարության կանխարգելման, պայքարի տարբեր մեթոդների և մոնիթորինգի՝ հիմնվելով միջազգային համագործակցության և նորարարության վրա: Ծրագրի մեկնարկային հանդիպում տեղի ունցավ 30.10.2025-ին Փարիզում:

4. Տոկիոյի ճանաչման կոնվենցիա և APNNIC ազգային տեղեկատվական կենտրոնների ցանցը

Տոկիոյի ճանաչման կոնվենցիայի շրջանակներում զարգացումները բավականին դանդաղ են ընթանում: ԱՓՇԱՏԿ-ը հունիս ամսին Փարիզում մասնակցել է APNNIC-ի նորընտիր բյուրոյի հանդիպմանը՝ քննարկելու հաջորդ երկու տարվա գործողությունների ծրագիրը: Կենտրոնի մասնագետները սեպտեմբեր և հոկտեմբեր ամիսներին նաև առցանց մասնկացել են «*Տոկիոյի և գլոբալ կոնվենցիաների կիրարկումը, որակավորումների ազգային շրջանակներ. Նոր Զելանդիայի և Ճապոնիայի փորձը*» առցանց հանդիպումներին:

5. Գլոբալ ճանաչման կոնվենցիա

2025 թվականի հունիսի 24-25 Փարիզում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հովանավորության ներքո, տեղի ունեցավ Բարձրագույն կրթության որակավորումների ճանաչման գլոբալ կոնվենցիայի(ԳՃԿ) մասնակից պետությունների 2-րդ միջկառավարական նիստը՝ հաստատելու բյուրոյի *աշխատանքային ծրագիրը* և միջկառավարական համաժողովի *Գործողությունների ընթացակարգային կանոնները*: Առ այսօր կոնվենցիան վավերացրել են 39 երկրներ:

Միջակառավարական նիստին հաջորդեց սեմինար՝ «*Ինչ ակնկալել միկրո-որակավորումներից բարձրագույն կրթության անընդհատ փոփոխվող միջավայրում*»:

Սեպտեմբեր ամսին կենտրոնը մասնակցել է «*Ինչպես գործարկել Գլոբալ կոնվենցիան*» վեբինարին: Կենտրոնը ներկայացուցիչը նասբնակցել է միջկառավարական համաժողովին և վեբինարին:

6. Աշխատաժողովներ, դասընթացներ ՀՀ բուհերի համար

Ավանդույթի համաձայն՝ դեկտեմբերի 5-ին ԱՓՇԱՏԿ-ը անցկացրեց սեմինար ՀՀ բուհերի համար՝ «Փախստականների որակավորումների ճանաչումը. Փախստականների եվրոպական որակավորումների անձնագիրը» թեմայով: Դասընթացին մասնակցում էին 17 բուհերի 22 ներկայացուցիչներ և դրա նպատակն էր խթանել «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի արդյունավետ կիրարկումը՝ նպաստելով ճանաչման ինստիտուցիոնալ մշակույթի ձևավորմանը: Սեմինարի ժամանակ նբուհերի ներկայացուցիչները ծանոթացան Փախստականների Եվրոպական որակավորման անձնագրին՝ մեթոդաբանությանը և գործիքակազմին: Դասընթացի ընթացքում մասնակիցները հնարավորություն ունեին գործնականում կիրառել ստացած գիտելիքները՝ իրական օրինակների վրա:

7. Ուսումնասիրությունների իրականացում և մասնակցություն այլ կենտրոնների կողմից իրականցված հետազոտություններին

ԱՓՇԱՏԿ-ը ընթացիկ տարում կատարել է ուսումնասիրություններ ՀՀ կրթական համակարգում օրենսդրական փոփոխությունների և լրամշակումների վերաբերյալ՝ տրամադրելով տեղեկատվություն իր արտասահմանյան գործընկերներներին: Մասնավորապես.

- ՀՀ հանրակրթական համակարգի վերաբերյալ Նորվեգիայի բարձրագույն կրթության դեպարտամենտին (Հավելված 1),
- ՀՀ Որակավորումների ազգային շրջանակի (ՈԱՇ) 5, 6, 7, և 8-րդ մակարդակների վերաբերյալ NUFFIC-ին՝ խթանելու որակավորումների ավտոմատ ճանաչումը,
- Շվեդական ազգային տեղեկատվական կենտրոնի և Գրոնինգեն ցանցի կողմից համատեղ անցակցվող հարցմանը՝ *թվային որակավորումների էկոհամակարգի կառավարման* վերաբերյալ:
- ՀՀ ՈԱՇ-ի հինգերորդ մակարդակի որակավորումների վերաբերյալ CHAINS ծրագրի ուսումնասիրությանը:

Նաև կենտրոնը եռամսյակի ընթացում մասնակցել է enic-naric ցանցերի անդամների կողմից իրականացվող հարցումներին, որոնք վերաբերվել են.

- դոկտորական ծրագրերի առանձնահատկություններին,
- միջոլորտային կրթական ծրագրերի ազգային փորձին,
- enic-naric ցանցերի գործունեությանը գլոբալ համատեքստում,
- ուսումնասիրվել են կանոնակարգվող մասնագիտությունները եվրոպական երկրներում և ինչպիսին են ազգային կարգավորումները յուրաքանչյուր մասնագիտության համար,
- Հնդկաստանի բուհերի կողմից շնորհված դիպլոմների իսկության ստուգման փորձը,
- կենտրոնի կողմից անհատներին տրվող խորհրդատվական տեղեկանքներում ներառվող տեղեկատվությունը:

- ԱՄՆ ազգային և ռեգիոնալ որակի ապահովման կենտրոնների կողմից հավատարմագրված ավագ դպրոցների կողմից շնորհված ավարտական փաստաթղթերի ճանաչման ազգային փորձառությանը:

8. ԱՓՇԱՏԿ-ի մասնակցությունը միջազգային համաժողովներին

2025թ. ընթացքում ԱՓՇԱՏԿ-ի անձնակազմը մասնակցել է միջազգային հանդիպումների և միջոցառումների՝ ներկայացնելով կենտրոնի փորձը ճանաչման տարբեր հարցադրումների վերաբերյալ, իրականացվող ծրագրերը և այլն: Միջոցառումների մի մասի առցանց ֆորմատը հնարավորություն է տվել կենտրոնի բոլոր մասնագետներին մասնակցել բավականին մեծ թվով միջոցառումների: Վստահաբեր կարելի է ասել, որ 2025 թվականի միջոցառումների կարևոր թեմաներից են եղել վստահելի տեղեկատվության տրամադրումը, արդյունավետ հաղորդակցման մեխանիզմները, արհեստական բանականության դերը որակավորումների ճանաչման գործընթացներում: Ստորև ներկայացված են առավել կարևոր միջոցառումները.

Ապրիլի 1-ին մասնակցել են Եվրոպայի խորհրդի կողմից կազմակերպած քննարկմանը՝ *Տրանսազգային կրթության մարտահրավերներ* թեմայով:

Մայիսի 5-ին կենտրոնի տնօրենը մասնակցել է Երևանում կայացած ՄԿՈՒ համակարգում իրականցվող Beyond Europe with Micro-credentials ծրագրի համակարգման խմբի հանդիպմանը, որի ժամանակ ներկայացրել է միկրո-որակավորումների ճանաչման ընդհանրական սկզբունքները:

Մայիսի 12-ին գնահատման մասնագետները առցանց մասնակցել են Դիպլոմի հավելվածի կիրարկումը խթանելու համար ստեղծված եվրոպական ցանցի հերթական հանդիպմանը:

Մայիսի 24-27-ը գնահատման երեք մասնագետներ մասնակցել են enic-naric ցանցերի 32-րդ տարեկան համաժողովին, որը հյուրընկալում էր Ալբանիայի կրթության և սպորտի նախարարությունը՝ ի դեմս Ազգային տեղեկատվական կենտրոնի (Center for educational services/CES): Համաժողովին մասնակցում էին 137 գնահատման մասնագետներ ինչպես եվրոպական, այնպես աշխարհի այլ տարածաշրջաններից: Համաժողովին ներկա էին նաև Եվրահանձնաժողովի, Եվրոպայի խորհրդի, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ներկայացուցիչները, ինչպես նաև Միջազգային բակալավրիատի, Եվրոպական ուսանողական միության, Եվրոպական համալսարանների ասոցիացիայի, Եվրոպական որակի ռեգիստրի և մի շարք այլ կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: 2024 թվականին Եվրոպայի խորհուրդը երկրորդ անգամ դրամաշնորհներ էր հատկացրել ոչ ԵՄ անդամ երկրների ազգային տեղեկատվական կենտրոններին և ընտրվել էին երեքը, որոնց թվում էր նաև ԱՓՇԱՏԿ-ի կողմից ներկայացված ծրագիրը փախստականների որակավորումների ճանաչման վերաբերյալ: Տարեկան համաժողովի ընթացքում բոլոր երեք կենտրոնները ներկայացրեցին իրենց կողմից իրականացված ծրագրերը և դրանց հիմնական արդյունքները:

Հունիսի 11-ին գնահատման մասնագետները առցանց մասնակցել են ETF-ի կողմից կազմակերպած՝ միջին մասնագիտական որակավորումների ճանաչման ընթացակարգերին և դրանց պարզեցման հնարավորությանը վերաբերող վեբինարին:

Հունիսի 18-ին կենտրոնի տնօրենը առցանց մասնակցել է ազգային տեղեկատվական կենտրոնների կողմից նախաձեռնությանը՝ մշակելու enic-naric ցանցերի համար ավտոմատ ճանաչման հարթակ:

Օգոստոսի 13-ին կենտրոնի տնօրենը առցանց մասնակցել է Գրոնինգեն դեկլարացիայի ցանցի կողմից կազմակերպած քննարկմանը «*Վստահություն, թվային որակավորումներ, և ԱԲ ազդեցությունը որակավորումների գնահատման և ճանաչման գործընթացներում*»:
Օգոստոսի 28-ին կենտրոնի 5 գնահատման մասնագետները մասնակցել են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից կազմակերպված «Գլոբալ և տարածաշրջանային կոնվենցիաների հնարավորությունները» թեմայով վեբինարին:
Սեպտեմբերի 11-ին կենտրոնի երեք գնահատման մասնագետներ մասնակցել են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի և Համալսարանների միջազգային ասցիացիայի(IAU) կողմից կազմակերպած «Արհեստական բանականություն և բարձրագույն կրթություն» թեմայով վեբինարին:

9. Որակավորումների գնահատման փորձագետների միջազգային ասոցիացիային (TAICEP) անդամակցություն

2022 թվականից ԱՓՇԱՏԿ-ը անդամակցում է TAICEP-ին, որը միավորում է որակավորումների գնահատման փորձագետներին՝ ներկայացնող տարբեր երկրների բուհեր, գնահատման անկախ գործակալություններ, enic-naric կենտրոններ, լիցենզավորման և պետական մարմիններ, թեստավորման և քննական խորհուրդներ, որակավորումներ շնորհող կազմակերպություններ և այլն: TAICEP-ը փորձի և գիտելիքների փոխանակման հարթակ է՝ խթանելու ոլորտի շահերը և հնարավորություն է տալիս հաստատել ցանցային կապեր:

10. Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածք (ԵԲԿՏ)/Բոլոնիայի գործընթաց

2025 թվականի ընթացքում ԱՓՇԱՏԿ-ի տնօրենը մասնակցել է Բոլոնիայի գործընթացին հետամուտ խմբի (ԲԳՀԽ) Ճանաչման *TPG* թեմատիկ աշխատանքային խմբի, ինչպես նաև մյուս թեմատիկ խմբերի կողմից կազմակերպած համաժողովներին: Մասնավորապես.

- փետրվար և հունիս (առցանց) ամիսներին տեղի են ունեցել Բոլոնիայի գործընթացին հետամուտ խմբի (ԲԳՀԽ) Ճանաչման *TPG* թեմատիկ աշխատանքային խմբի հանդիպումները: Առաջին հանդիպման ժամանակ քննարկվել է Տիրանայի կոմյունիկեյի հանձնարարականների հիման վրա մշակված գործունեության ծրագիրը: Աշխատանքային խմբի հանդիպմանը նախորդել է TPG-LRC CORE-IN-Global ծրագրի ավարտական համաժողովը, որի ժամանակ ակադեմիական հանրությանը ներկայացվել են ծրագրի արդյունքները, որոնք վերաբերում են Լիսաբոնի ճանաչման կոնվենցիայի հետագա կիրարկմանը ազգային մակարդակում, ավտոմատ ճանաչման հետ կապված զարգացումները, ինչպես նաև քննարկվել են աշխարհի մյուս տարածաշրջանների ներկայացուցիչների հետ որակավորումների ճանաչման հարցերը: Երկրորդ հանդիպման ժամանակ քննարկվել է ազգային օրենսդրության համապատասխանությունը կոնվենցիայի հիմնական սկզբունքներին:
- *Մարտ ամսին* Ռիգայում կենտրոնի տնօրենը մասնակցել է «*Որակավորումների ազգային շրջանակները վստահության, թափանցիկության և բազմազանության համար*» TPG A (QUATRA–TPG A) եզրափակիչ համաժողովի պանելային քննարկմանը Բոլոնիայի գործընթացի կառուցվածքային բարեփոխումների վերաբերյալ:
- *Սեպտեմբերի 19-ին* Թբիլիսիում կենտրոնի տնօրենը PLA - ի ժամանակ խոսել է ՀՀ Որակավորումների ազգային շրջանակի մասին՝ շեշտադրելով ուսումնառության վերջնարդյունքների դերը:

ԱՓՇԱՏԿ-ի տնօրենը որպես ավտոմատ ճանաչման աշխատանքային խմբի անդամ հուլիս, հոկտեմբեր (առցանց) և դեկտեմբեր (առցանց) ամիսներին մասնակցել է Եվրոպայի խորհրդի կողմից համակարգվող ավտոմատ ճանաչման աշխատանքային խմբի հանդիպումներին՝ նոր օրենսդրական փաստաթուղթ մշակելու համար:

11. Ֆինանսական գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվություն

2025 թվականի ընթացքում Հիմնադրամի ֆինանսական գործունեությունն իրականացվել է ՀՀ պետական բյուջեից, վճարովի ծառայություններից, ավանդադրված գումարից ստացված տոկոսային եկամուտներից, ինչպես նաև միջազգային դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակում ներգրավված ֆինանսական միջոցների հաշվին՝ ապահովելով դրանց նպատակային օգտագործումը:

11.1.ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների մուտքերն ու դրանց օգտագործումը

Հաշվետու տարվա ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեից Հիմնադրամին հատկացվել են հետևյալ միջոցները.

- «Ակադեմիական փոխճանաչման և շարժունության ծառայություններ» ծրագրի շրջանակում՝ 43,113.5 հազար դրամ, որը ամբողջությամբ օգտագործվել է ծրագրային նպատակներին համապատասխան:
- Բարձրագույն կրթության որակավորումների փոխճանաչման մասին համաշխարհային կոնվենցիան վավերացրած պետությունների միջկառավարական երկրորդ համաժողովին մասնակցության նպատակով՝ 257.0 հազար դրամ, որը ամբողջությամբ ծախսվել է:

11.2. Այլ ֆինանսական միջոցների մուտքերն ու դրանց օգտագործումը

Այլ ֆինանսական միջոցների մուտքերն ու ելքերը կազմել են.

- վճարովի ծառայություններից ստացված մուտքերը՝ 7,619.7 հազար դրամ, իսկ նույն ժամանակահատվածում իրականացված ելքերը՝ 7,606.0 հազար դրամ:
- 2025 թվականին դրամաշնորհատուի կողմից փոխհատուցվել է 2024 թվականին «Փախստականների որակավորումների ճանաչման ազգային մեխանիզմների հզորացում» դրամաշնորհային ծրագրի համար վճարովի ծառայությունների միջոցներից իրականացված 2,503.58 եվրոյի ծախսը (կամ 1,072.5 հազար դրամին համարժեք), իսկ փոխարկման ծախսը կազմել է 18.6 հազար դրամ:
- 2024 թվականին ավանդադրված 7,000.0 հազար դրամ գումարից 2025 թվականին ստացված տոկոսային եկամուտը կազմել է 667.0 հազար դրամ:

11.3.Դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակում իրականացված գործունեություն

- «Միկրո-որակավորումները Վրաստանի և Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգերում. Հարավային Կովկասի փարոս» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում 2025 թվականին իրականացված ծախսերը կազմել են 14,631.89 եվրո (համարժեք 6604.9 հազար դրամ):
- «Պայքար կեղծարարության դեմ. ընդհանրական մոտեցումներ և տվյալների հավաքագրում (Fraud-Act)» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում 2025 թվականին ստացվել է 6,756.15 եվրո (կամ 3,033.6 հազար դրամին համարժեք):

- «Բարձրագույն կրթության մուտքի որակավորումների ավտոմատ ճանաչման ուղիները 2 (ARAQUA 2)» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում 2025 թվականին ստացվել է 9,465.72 եվրո (կամ 4250,2 հազար դրամին համարժեք):

Նշված «Fraud-Act» և «ARAQUA 2» դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակում հաշվետու տարվա ընթացքում ծախսեր չեն իրականացվել: Ստացված միջոցների օգտագործումը նախատեսվում է հաջորդ հաշվետու ժամանակաշրջաններում:

Պատկեր 6. **2025թ. դրամական մուտքեր**

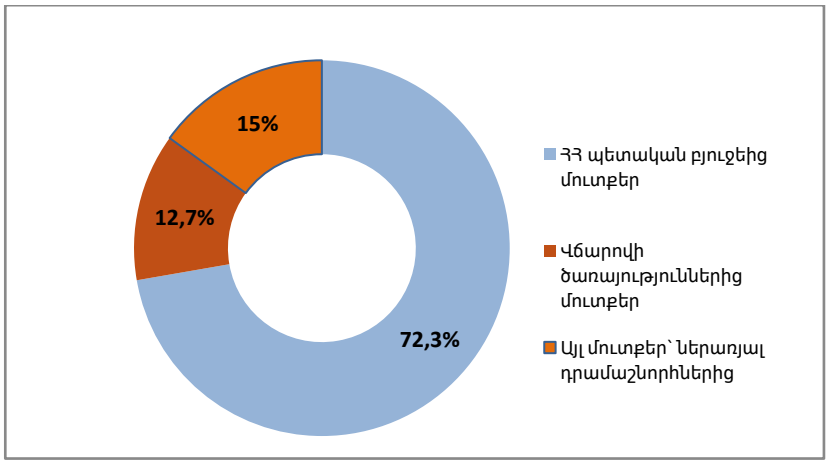

Համաձայն Պատկեր 6-ում ներկայացված տվյալների՝ Հիմնադրամի մուտքերի գերակշռող մասը՝ 72.3 %, ձևավորվել է ՀՀ պետական բյուջեից ստացված միջոցների հաշվին, մինչդեռ վճարովի ծառայություններից և այլ աղբյուրներից ստացված մուտքերը կազմել են ընդհանուր մուտքերի 27.7 %: Պատկեր 7-ում բերված է՝ վճարովի ծառայություններից ստացված մուտքերը, որոնք գրանցել են 44.14 % աճ 2024 թվականի համեմատ:

Պատկեր 7. **Վճարովի ծառայություններից մուտքերը ըստ տարիների**

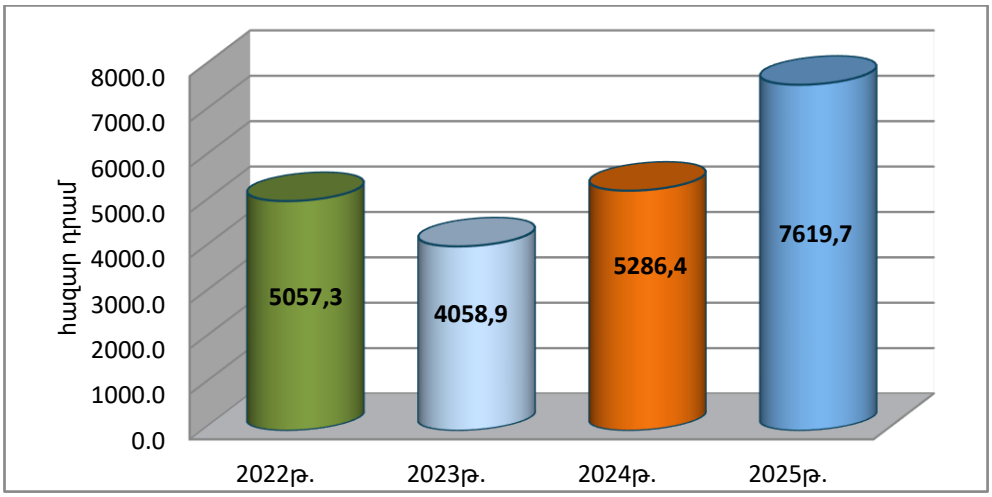

Հավելված 1

Armenian Education system and admission requirements

Overview of education system

Armenia is a landlocked country, situated in South Caucasus and fronting the northwestern extremity of Asia. To the north and east Armenia is bordering Georgia and Azerbaijan, while its neighbours to the southeast and west are Iran and Turkey. The capital is Yerevan. The current population of Armenia is **2,970,072** based on the latest United Nations data[2]. Due to high emigration rates as well as to socio-economic situation the population of the country is decreasing.
The South Caucasus region is distinguished for its ancient and rich cultural traditions that have served as a basis for diverse national education systems[3]. However, the region has for many centuries suffering from political and religious conflicts and wars. Especially, in the late 1980s and the beginning of 1990s all the Caucasian countries, like those of central and eastern Europe, underwent dramatic political changes which resulted in overall collapse of the communist regime and socialist economy which seriously challenged their education systems.

Since its independence in 1991 Armenia has gone a profound transformation struggling to reform its education system. Before 1991, the education system of Armenia was known as a strong one. Literacy rate was 100% and generally, education was free.
With introduction of market relations in education, private institutions were allowed to operate, resulting in growth of their number. Also, institutions become autonomous and more competitive. In 1997 the number of higher education institutions (HEI) reached 102 which negatively affected the overall education quality. Then, the number of HEIs decreased and it now stands at 61.

By the years the government support to HEIs has been decreasing and currently tuition fees remain practically the only source of income for HEIs. Funding constrains faced by HEIs create huge problems of development of institutions including quality of education, access and equity for students.
Thus, for several decades the main foci of the Ministry of education[4] remains new sustainable educational approaches for improving access, quality and equity of the education system.

Armenian education system consists of general secondary education (primary, basic and high school), vocational education, higher and postgraduate education. Compulsory education lasts 12 years from age 6 to age 17. Generally, the academic year begins in September and ends in May.
Higher and postgraduate education is regulated by the Law on Education (1999) and the Law on Higher and Postgraduate Education (2004) of the Republic of Armenia with main provisions in line with the assumed international obligations. The MoESCS is an authority which elaborates and implements the policies in education and science sectors on behalf of the Armenian Government.

---

[2] Worldometer. https://www.worldometers.info/world-population/armenia-population/

[3] The Lisbon Recognition Convention at 15: making fair recognition a reality, Council of Europe Higher education series No.19, 2014; pp.61-69
[4] Presetly, Ministry of education, Science, Culture and Sport (MoESCS)

The new government that came to power in 2018 has brough a new commitment to anticorruption efforts, good governance, transparency, and accountability in Armenia which already reflect on the education sector including higher education. One of the important steps of the ministry was to continue works on the draft law on higher education started by the previous government, but with a proposed fundamental change to unite the existing laws on higher and postgraduate education and the law on science and scientific activities. The objective of the new legislative regulation is to increase the efficiency of governance of higher education and science, further integration of education and research, increase autonomy of institutions, increase quality of education. It is planned the new Law on higher education and Science will be adopted in 2025.

Higher education is currently provided in a variety of institutions including institutes, universities, academies and conservatory. There are public, private and transnational HEIs. Among the latter ones are also institutions established within intergovernmental agreements with the participation of the state. There are also theological seminaries under the Armenian Apostolic Church. Today, the national higher education system comprises of 26 state and 24 private higher education institutions, and 11 transnational/cross-border higher education institutions including the 4 with the State participation. The bulk of higher education institutions (in average 80 percent of state and 76 per cent of private) are located in the capital, Yerevan.

The total number of students is 80,501[5] and the number of foreign students is 5,896. Most of the foreign students come from Russia and Asia (India, Pakistan). When comparing

Even though higher education has grown and demand for it remains strong, the sector is currently diminishing. Hence the government and undergoing policy is directed to merger of higher education institutions. This is first of all due population decline and high level of emigration as well as tightened regulations for private institutions. During 2009 and 2018 higher education student population decreased by 31% and 16 institutions were forced to closed their doors or merge with the other private institutions. Moreover, in 2010 the government introduced new regulation whereby private HEI applicants like those at the public ones had to sit for admission examination. This regulation reduced the number of applicants choosing to study at a private HEI. Simultaneously, the newly introduced quality assurance process and the failure of some HEIs to fulfill licensing procedure caused their further closures.[6] Participation of vulnerable groups in higher education is a challenge, despite the measures introduced by the government and institutions inequalities are rather substantial. Participation ratio in 2020 was 60.7 for women and 42.2 for male.[7]

The reforms in higher education that started in 1990s further shaped and accelerated by two key developments: in 2005 the Convention on the Recognition of Qualifications Concerning Higher Education (Lisbon Recognition Convention) was ratified and in the same year Armenia together with Azerbaijan, Georgia, Moldova and Ukraine joined the Bologna Process by signing the Bergen Communiqué.

---

[5] Social Situation of RA in 2020 (Armenian) https://armstat.am/file/article/soc_vich_2020_7.pdf
[6] Armenia, Tertiary Education, SABER Country Report, October 2019, World Bank
[7] http://uis.unesco.org/country/AM

The new European dimension of the reforms included the structure of higher education, its content and governance with the purpose of ensuring the integration of Armenia's higher education system into the European Higher Education Area (EHEA) thus providing competitiveness in international education arena.

The further important steps were the establishment of the National Information Centre for Academic Recognition and Mobility (ArmENIC) in 2006 and the National Centre for Professional Education Quality Assurance (ANQA) in 2008. Since their establishment both bodies have largely contributed to promotion of reliable and trustworthy information on the Armenian higher education and facilitated its internationalisation.

As the part of the EHEA Armenia introduced tools that have been central to the European harmonization process: degree structure, European Credit Transfer System (ECTS), Armenian National Qualification Framework (ANQF), Diploma Supplement (DS), European Standards and Guidelines (ESG) for Quality Assurance.

European Credit Transfer System (ECTS) is adopted as a national credit system and it is used for design, description, delivery of programs and students' knowledge assessment. Credits express the volume of studies based on the defined learning outcomes and their associated workload. One academic year is equivalent to 60 credits and corresponds to 1800 hours of student workload. The academic year, as a rule, starts on the 1st of September and consists of 2 semesters with duration of 20 and 22 weeks.

Quality Assurance and recognition of qualifications: Since 2008 the National Center for Professional Education Quality Assurance (ANQA) is responsible for assessing the quality of higher education institutions and programs based on the European Standards and Guidelines. Institutional accreditation is an obligatory process while program accreditation is voluntary and is carried out only in the case of a positive result of institutional accreditation when launching a new education program. The positive accreditation decision is granted for 2 years (conditional), 4 or 6 years depending on level of significance of shortcomings.
National Qualifications Framework: In 2016 the Government of Armenia adopted the revised National Qualifications Framework (ANQF) consisting of 8 levels and comparable with the European Qualifications Framework (EQF) and the Qualifications Framework of the European Higher Education Area (QF-EHEA). ANQF is based on the concept of lifelong learning and comprises qualifications gain through various pathways which are recognised in Armenia.

Presently, higher education represents a three-level degree structure. At the first level are offered bachelor (bakalavr) degree programs and upon their completion students are expected to have basic knowledge, skills and competence in a specialty necessary to pursue further studies at the next level and for commencing work. For bachelor degree qualifications (corresponding to the level 6 of the ANQF and EQF) are set to180-240 credits (with duration of 3-4 years of full-time studies). A necessary condition for admission to bachelor programs is Certificate of Secondary Education (Full) or a vocational education diploma.

At the second level are offered master degree programs as well as integrated and clinical residency programs that aim to give students an in-depth knowledge of the sector, skills and competence to work independently and pursue studies at doctoral level. Qualifications awarded upon successful completion of program are corresponding to the level 7 of the ANQF and are comparable to EQF level 7. For master (*magistros*) degree qualifications are set to 60-120 credits (with duration of 1-2 years of full-time studies). A necessary condition for admission to master degree programs is a bachelor degree qualification.

The integrated (long cycle: bachelor and master) programs are offered in medicine and upon their completion the qualifications corresponding to a master degree are awarded. For the qualification of a stomatologist (bjishk-stomatolog) are set 300 credits (5 years of full-time studies) and for the M.D. physician (bjishk-general medicine) are set 360 credits (6 years if full-time studies). For further medical education and for independent medical practice in different areas students are offered clinical residency programs that further deepen the theoretical and practical knowledge in chosen area. Duration of these programmes varies from 1 to 5 years depending on specialization and upon successful completion of these programs the qualifications of Doctor in medicine (bjishk ordinator) are awarded.

At the highest level of higher education are offered Doctorate (aspirantura) programs that aim to provide students with the most advanced theoretical and practical knowledge for further independent research and professional creative work. A necessary condition for admission to doctoral programs is a master degree or other comparable qualification. Duration of the programs is 3-4 years of full-time studies of 180 credits. Upon successful completion of doctoral studies and upon defense of a thesis the Candidate of Science (gitutyuneri teknatsu) degree is awarded. Candidate of Science is equivalent to a Ph.D.

Doctor of Sciences (gitutyunneri doctor) is an advanced scientific degree, which is awarded to individuals holding candidate of sciences degree as an acknowledgement of the scientific achievements of an individual and after successful public defense of a doctoral thesis.

Higher Education Admission System

After the collapse of the Soviet system, the demand for higher education sharply increased, but the higher education institutions were not prepared to take all the applicants even those with the high marks. Following public distrust in university admission procedures and protests by those who felt excluded from the system the government introduced centralized admission exams in the beginning of 1990s. Later in 2004 was established the Assessment and Testing Center (ATC) with the main goal to develop and administer a new, high-stakes Unified Examination (UE) at the school/university interface. By the time the ATC has gradually assumed responsibility for other school examinations, national assessments, and Armenia's participation in the Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS). The fundamental principles of the new evaluation system are:

- Uniform rules through the whole country,
- Implementation of objective, reliable, effective և transparent mechanisms,

- Creating equal starting conditions for graduates to ensure their further professional education.

Admission to higher education institutions is regulated by the Law on Education and Decrees of the government on admission procedures for public and private higher education institutions and on procedures for admission of foreigners. In case of foreign applicants, the MoESCS conducts an examination and verification of the documents of foreigners for the admission to a HEI in the RA.

Applicants with secondary and vocational education are eligible to continue their education at universities without age restrictions. Applicants need to take admission exams that are held in examination centers.

Admission exams are divided into joint, centralized, inter-university and are organized and conducted by ATC. A secondary education program called Araratian Baccalaureate offered by Ayb Educational Foundation School the organizes its own exams in cooperation with ATC) in cooperation with the ATC.

Joint exams are conducted in writing form, through tests that are developed by the ATC. Applicants take the joint exams in each subject on the same day in the whole territory of the Republic of Armenia. The joint exams are held in two stages: main and additional. To sit the main stage joint exams applicants, need to be registered during the period February 1 to March 15 of the given year and to sit exams in June. In the same vein for the additional stage joint exams applicants need to be registered from June 24 to June 30 of the given year and to sit the exams in July.

In-university exams are conducted based on the specific professional programs created by corresponding universities and approved by the ministry. To participate in the centralized, inter-university and first-stage joint examination, and to indicate their preferred profession, the applicants must submit an online application via on-line platform run by www.dimord.am from April 15 to May 10.

Applicants with dual citizenship and foreigners, Armenian nationals who hold foreign qualifications who did not apply in the first stage, demobilized from military service applicant are eligible for admission at the second stage from June 26 to July 1.

The competition for admission to HEIs is held in two stages: the main and the additional.

The main stage competition is held with an application for one specialty (free and paid).

Additional stage: If there are left places in the HEIs after approving the results of the competition of the main stage of the entrance examinations, the applicants with positive score (grades) from the admissions exams, who were left out of the competition, can participate in the competition for the left places from July 19-26 for a place by filling in an online application form.

The competition of the additional stage is held by submitting application in one or more HEIs with up to six specialties, if the applicant has a positive grade/grades in the subject/subjects of the given specialties, and there are vacancies for the corresponding specialties (free and paid).

The applicant admitted in any of the professions (according to the order of registration) registered in the left places application form does not participate in the competition of the next registered professions, and the non-accepted applicant participates in the competitions of the following professions in order.

When conducting the competition of the main and additional stages, preference is given to the applicants with a higher scores (grades) of the exam for the given specialty. The Republican Admissions Committee approves the results of the competition for additional places in HEIs on at the end of July.

School Leaving Diplomas and Certificates

According to the Law on Education and the Law on Higher and Postgraduate Education at least a secondary (full) education is required for admission to higher education.
In Armenia secondary education that is organized in two stages of basic education(9 years) and high school education (3 years) is provided by public and private secondary schools (basic and high schools). There are different types of schools- lyceums, gymnasiums and colleges. Besides the national schools there are international schools that offer various programs and two private Armenian schools that also offer International Baccalaureate. In 2014 In 2014, Ayb Educational Foundationa in partnership with the ministry, Cambridge Assessment International Education introduced Araratian Baccalaureate which is a high school program comparable with UK A-level and delivered in Armenian.

Providers of international curriculum after completion of the program award a graduation certificate/diploma of a different from the national certificates. In all other cases the national education documents of the state format are awarded.

The Secondary (Full) Education Certificate/Atestat is a national qualification awarded after the completion of the 12-year education by the Armenian public and private schools that deliver national education program. The Secondary (Full) Education Certificate/Atestat confirms the successful completion of a secondary school in Armenia and provides access to higher education and it is a prerequisite for admission to bachelor degree programs, long-cycle/integrated programs in medicine, pharmacy).

There are graduation exams after 9 years and 12-years of secondary education. The certificates are issued upon completion of programs as well as final exams at the end of Basic school and state final attestation after general education. State final attestation procedures are developed and approved by the ministry while the tests are developed and administered by the ATC.

After that the graduates of the basic education on can choose to continue their education at a high school or go to a VET institution. Some of the higher education institutions have affiliated high schools (lyceums, gymnasiums and colleges) that offer national secondary education program. Usually, graduates of these choose to continue their education in the same university. Some of the universities also offer preliminary programs that prepare students for higher education. Pupils in high schools can choose a general stream or specialized one: humanitarian, natural sciences, vocational.

The streams' curriculum consist of general education component according to the national standard, specialized component and additional school component. **General education component** includes subjects which are obligatory for everybody. Subjects in **specialized stream component** are aimed at the further education (with some orientation). In the case of **vocational stream** students gain some basic professional skills. School component includes optional subjects with some hours which are chosen by the school according from the list of subjects provided by the ministry. The academic year lasts from September 1 till May 31(34 weeks) and consists of two semesters. The workload per week is 34 hours (I hour=45 minutes).

Below is the summary of the developments:

The length of the school system was changed in the following years:

- 10 years (3+5+2) up to 2007
- Till 2007-2008 academic year there was 10-year secondary education system in Armenia and 10-year secondary school graduation certificate was awarded. The transition to 12-year secondary education started in 2006-2007 academic year. There was reclassification in 2007-2008 academic year starting from the 2nd grade (e.g. 2nd to 3rd, 3rdto 4th, etc.). Between 2007-2010 pupils studied 10 years but were awarded 11-year secondary school certificate. The last graduates with actual duration of 10 years secondary education graduated in 2009-2010 academic year and were awarded 11-year secondary school graduation certificate (due to the reclassification in 2007-2008 academic year).
- In 2010-2011 there was no graduation.
- 11 years from 2011-2017.
- From 2011-2012 academic year till 2016-2017 academic year graduates studied 11 years and were awarded 12-year secondary school graduation certificate (again due to the reclassification in 2007-2008).
- 12 years (4+5+3) from 2017
- In 2017-2018 academic year the first 12-year secondary school graduation certificates with actual duration of 12 years of study were awarded.

Names of the school leaving certificates:

- **10-year school leaving certificate** up to 2007
- Up to 1962 - Hasunutian vkaiakan – Maturity Certificate
- 1962-1997 Atestat Mijnakarg krtutian -Atestat of Secondary Education
- 1998-1999 Atestat Andhanur mijnakarg krtutian – Atestat of General Secondary Education
- 2000-2007 Atestat Mijnakarg (Iriv) andhanur krtutian - Atestat of Secondary (Full) General Education
- **11-year school leaving certificate**
- 2008-2010 Atestat Mijnakarg (Iriv) andhanur krtutian – Atestat of Secondary (Full) General Education (actual duration of studies is 10 years, but graduates are awarded 11-year leaving certificate due to the reclassification)
- **12-year school leaving certificate**
- 2012-2016 Atestat Mijnakarg krtutian – Atestat of Secondary Education (inside the document the word "andhanur" (general) is handwritten in the parentheses while on the cover it is

written just “Mijnakarg krtutian Atestat” / Atestat of Secondary Education); actual duration of studies is 11 years

- 2017 Atestat mijnakarg krtutyan - Atestat of Secondary Education (Actual duration of studies is 11 years)
- 2018-2022 Atestat mijnakarg krtutyan - Atestat of Secondary Education (Actual duration of studies is 12 years)
- From 2022 Atestat mijnakarg krtutyan - Atestat of Secondary Education (digital documents are issued)

Names of the school leaving certificates written in Armenian:

- Hasunutian vkaiakan / Հասունության վկայական
- Atestat Mijnakarg krtutian / Ատեստատ միջնակարգ կրթության
- Atestat Andhanur mijnakarg krtutian / Ատեստատ ընդհանուր միջնակարգ կրթության
- Atestat Mijnakarg (lriv) andhanur krtutian / Ատեստատ միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթության
- Atestat Mijnakarg (lriv) andhnur krutian / Ատեստատ միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթության
- Atestat Mijnakarg krtutian / Ատեստատ միջնակարգ կրթության; word ընդհանուր is handwritten in the parentheses
- Atestat mijnakarg krtutian / Ատեստատ միջնակարգ կրթության

Admission to higher education: All school leaving certificates/Atestat (10-year, 11-year and 12-year) give access to higher education.

- For school graduation you need to take only school graduation exams (organized twice a year – in January and June). Upon successful completion Atestat of Secondary Education is awarded.
- For admission to HEIs you need to take entrance exams which are divided into *Unified* and *Institutional* (in the fields of art and architecture). Unified exams consist of Part A and Part B, just different levels of difficulty. The overall score is calculated for admission to higher education. Unified exams are also organized twice a year (in January and June). The results of the Unifies exams are valid for a year.
- In case of subjects needed for both school graduation and entrance to higher education, you take only unified exam.
- Upon successful completion of the Araratian Baccalaureate are students automatically given the Certificate of (Complete) Secondary General Education? YES, it gives access to HE. Upon successful completion of Araratian Baccalaureate students are awarded AB diploma and Atestat of Secondary Education.

Since 2022 (Complete) Secondary General Education Certificate is issued digitaly.

Հավելված 2

01.01.2026-31.12.2026 ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Հիմնական խնդիրներ	Հիմնավորում	Նախաձեռնվող քայլեր	Ցուցանիշներ
1.Օտարերկրյա որակավորումների ճանաչում և խորհրդատվության տրամադրում	Որակավորումների ճանաչումը, խորհրդատվության և տեղեկատվության տրամադրումը հանդիսանում են հիմնադրամի հիմնական գործառույթները՝ սահմանված ճանաչման միջազգային իրավական ակտերում վավերացված ՀՀ-ի կողմից՝ ✓ Լիսաբոնի ճանաչման կոնվենցիա, ✓ Տոկիոյի ճանաչման կոնվենցիա, ✓ Գլոբալ ճանաչման կոնվենցիայի: Վերոնշյալ գործառույթները տրամադրվում են անհատներին, բուհերին, պետական մարմիններին, enic-naric միջազգային ցանցի անդամներին, գործատուներին և այլ շահառուների:	▪ Ապահովել օտարերկրյա որակավորումների արդարացի և թափանցիկ ճանաչման ընթացակարգերի կիրառումը հիմնված ✓ Լիսաբոնի ճանաչման կոնվենցիայի, ✓ Տոկիոյի ճանաչման կոնվենցիայի, ✓ Գլոբալ ճանաչման կոնվենցիայի հիմնական սկզբունքների վրա: ▪ Տրամադրել խորհրդատվություն հաստատված ձևաչափով ՀՀ-ում ձեռք բերված որակավորումների վերաբերյալ՝ արտերկրում դրանց ճանաչմանը նպաստելու համար: ▪ Տրամադրել խորհրդատվություն օտարերկրյա որակավորումների վերաբերյալ ՀՀ-ում կրթությունը շարունակելու և/կամ աշխատանքի անցնելու նպատակով:	1050
2. Տեղեկատվության տրամադրում բոլոր շահառուներին և գործընկերներին		▪ Տրամադրել տեղեկատվություն կրթական համակարգերի, ազգային և միջազգային որակավորումների վերաբերյալ: ▪ Տրամադրել տեղեկատվություն ճանաչման հիմնական սկզբունքների և ընթացակարգերի վերաբերյալ: ▪ Մասնակցություն enic-naric ցանցի տարեկան հանդիպմանը: ▪ Մասնակցություն APNNIC ցանցի տարեկան հանդիպմանը:	1 1

		▪ Մասնակցություն ՄԱԿ-ի Գլոբալ ճանաչման կոնվենցիայի հանդիպումներին: ▪ Մասնակցություն Եվրախորհրդի, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի և Եվրամիության կողմից ճանաչման ոլորտում կազմակերպվող միջոցառումներին:	1 2
3. Տեղեկատվության տրամադրում ճանաչման գործիքների վերաբերյալ. որակավորումների ազգային շրջանակներ, դիպլոմի միասնական հավելված, ԿՓԿՀ, որակի եվրոպական չափանիշներ և այլն	Արդարացի ճանաչման համար անհրաժեշտ է համապատասխան գործիքաշար, որ աջակցում է բուհերին ճանաչման հարցերում:	Կազմակերպել դասընթացներ բուհերի համար ճանաչման ընդհանուր սկզբունքների և ընթացակարգերի վերաբերյալ, ճանաչման գործիքաշարի, այլ թեմաներով:	2
4. Մասնակցություն միջազգային ծրագրերին(*EQPR: Փախստականների որակավորումների եվրոպական անձնագիր)/European Qualifications Passport for Refugees (2020-2025թթ.)*	Ծրագրի նպատակն էր խթանել փախստականների որակավորումների ճանաչումն այն դեպքերում, երբ կրթական փաստաթղթերը բացակայում են կամ միայն մասամբ են առկա:	1. Մասնակցել միջազգային գնահատումներին և պատրաստել հաշվետվություններ արդյունքների վերաբերյալ 2. Համագործակցել ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի գրասենյակի հետ 3. Համագործակցել տեղական և այլ միջազգային կառույցների հետ փախստականների հարցերով	3
MICRO-GEAR: Միկրո-որակավորումները Վրաստանի և Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգերում. Հարավային Կովկասի փարոս ծրագիրը (2024-2027)	Ծրագրի նպատակն է խթանել Հայաստանում և Վրաստանում միկրո-որակավորումների շնորհումը և դրանց ճանաչումը, իրավակն դաշտի մշակումը:	1.Ուսումնասիրել Հայաստանում և Վրաստանում միկրո-որակավորումների հետ կապված ներկա իրավիճակը և դրանց քարտեզագրում: 2. Ճանաչման ընդհանրական ընթացակարգերի մշակում: 3. Ուղեցույցներ միկրո-որակավորումների մշակման համար-պիլոտային ծրագրի իրականացում:	2

ARAQUA2:Բարձրագույն կրթության մուտքի որակավորումների ավտոմատ ճանաչման ուղիներ» (01.08.2025-31.07.2027)	Ուսումնասիրել բարձրագույն կրթության իրավունք տվող որակավորումները՝ դրանց ավտոմատ ճանաչման նպատակով:	ԱՓՇԱՏԿ-ի փորձի ներկայացում enic-naric կենտրոնների գործընկերային/peer-learning հանդիպմանը և ծրագրի ավարտական համաժողովին: 1. Քարտեզագրել այդ որակավորումները նոր գործընկեր երկրներում, մեկնարկային հանդիպում: 2. Առաջին փուլում ավտոմատ ճանաչման վերաբերյալ մշակված առաջարկությունները, դիտարկել կիրարկման տեսակետից ՝ այլ գործիքների կիրառում ընդլայնելու համար:	1 1
FRAUD-ACT: Պայքար կեղծարարության դեմ. ընդհանրական մոտեցումներ և փվյալների հավաքագրում(01.08.2025-31.07.2028)	Ծրագրի հիմնական նպատակն է պայքարել կրթության ոլորտում կեղծարարության երևույթների դեմ՝ մշակելով ընհանրական մոտեցումներ ԵԲԿՏ-ի համար, որոնք ուղղված են կրթության որակի բարելավմանը՝ համաձայն 2023 Տիրանայի կոմյունիկեի:	Մշակվել են երկու հիմնական փաստաթղթեր՝ • Եվրոպական բարձրագույն կրթության ոլորտում ակադեմիական կեղծարարության կանխարգելմանն ուղղված միջազգային նախաձեռնությունների վերաբերյալ ուսումնասիրություն: • Զեռնարկ խթանելու միասնական մոտեցումները նվիրված է բարձրագույն կրթության ոլորտում կեղծարարության դեմ պայքարի համար:	2
5. Բարձրագույն կրթության բարեփոխումներ. Բոլոնիայի գործընթաց	2024 Տիրանայի կոմյունիկե. ազգային անդրադարձ	▪ Մասնակցություն ճանաչման աշխատանքային խմբի հանդիպումներին ▪ Մասնակցություն ավտոմատ ճանաչման աշխատանքային խմբի աշխատնաքներին	2 2